

content and the forms of classes is provided, the pedagogical conditions and the ways of optimization of professional training are revealed.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ІНІЦІАТИВИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ КИТАЮ

УДК: 378.147.091.33

Чжан Лей

У статті подані теоретичні позиції з проведення дослідно-експериментальної роботи з метою практичного підтвердження висунутих теоретичних припущень щодо формування музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики Китаю.

Ключові слова: музично-пізнавальна ініціатива, компоненти структури, критерії сформованості.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ РАБОТЫ ПО ФОРМИРОВАНИЮ МУЗЫКАЛЬНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ИНИЦИАТИВЫ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ КИТАЯ

Чжан Лей

В статье представлены теоретические позиции относительно проведения экспериментальной работы с целью практического подтверждения выдвинутых теоретических предположений о процессе формирования музыкально-познавательной инициативы будущих учителей музыки Китая.

Ключевые слова: музыкально-познавательная инициатива, компоненты структуры, критерии сформированности.

THEORETICAL FRAMEWORK OF EXPERIMENTAL WORK AIMED AT DEVELOPMENT OF MUSICAL AND INSTRUCTIONAL INITIATIVE IN CHINESE MUSIC TEACHERS-TO-BE

Zhang Lei

The paper brings forward theoretical framework of experimental work for practical substantiation of theoretical surmises relating to development of musical and instructional initiative in Chinese music teachers-to-be.

Keywords: musical and instructional initiative, structural components, development criteria.

У сучасних умовах становлення активного суспільного буття набуває актуальності проблема формування творчої особистості, яка проявлятиметься ефективніше за умов прояву самостійності, активності у набутті професійних навичок, навчанні, що помітно проявляється у ініціативній діяльності, зокрема музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музичного мистецтва. Загострюється дана проблема в умовах навчання іноземних студентів, зокрема китайських, в Україні.

Основною метою статті стало вирішення дослідно-експериментальних задач з формування означеного феномену та практичне підтвердження висунутих теоретичних припущень. Для ефективного вирішення поставленої мети

намічено розв'язати декілька завдань з існуючого рівня сформованості музично-пізнавальної ініціативи в майбутніх учителів музики (діагностика стану проблеми); застосування спеціальних діагностичних методів для з'ясування наявності необхідної вмотивованості, необхідної для прояву власної ініціативності кожного студента; вивчення результатів констатувального етапу дослідно-експериментальної роботи.

Педагогічний експеримент проводився на базі ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», Харківського державного педагогічного університету імені Г.Сковороди та Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Дослідно-експериментальною роботою на діагностичному етапі охоплено 65 китайських студентів вищих музично-педагогічних навчальних закладів.

Для проведення експерименту нами не ставилось завдання спеціального відбору студентів з Китаю. Групи складались з тих з них, які проходили навчання в означених університетах. Ці респонденти вже мали досвід навчальної та виконавської діяльності, свідомо ставляться до навчання в Україні, володіють фортепіано, оперують достатніми знаннями, уміннями та навичками у власній музично-педагогічній діяльності. У ході експериментальної роботи нами передбачено розробку критеріїв з показниками сформованості музично-пізнавальної ініціативи; встановлення відповідних рівнів з адекватними характеристиками змісту.

Зважаючи на доцільність визначених структурних компонентів музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики Китаю, ми враховували їх змістові характеристики для обґрунтування критеріїв та показників якості досліджуваного феномену. Так, основними компонентами ми визначили: мотиваційний для контролю за мірою усвідомлення респондентами відповідної навчальної діяльності; когнітивно-емоційний, який відображає співвідношення когнітивної та емоційної реакції на досліджувані елементи музично-педагогічної ініціативи; досвідно-результативний, який відбиває врахування музичного досвіду та свobodного оперування набутими досягненнями для забезпечення вільного ініціативного пошуку у навчанні, самостійній діяльності та компонент ініціативно-творчий, який розкриває досягнення кожного майбутнього вчителя у його самостійній діяльності та прагненні до власних ініціативних проявів.

Для конкретизації поставлених діагностичних завдань було розроблено низку критеріїв та їх показників. Так, *мотиваційно-скеровуючий* критерій характеризувався такими показниками – а) міра вмотивованості власної ініціативи згідно з установкою щодо потреб; б) ступінь спрямованості ініціативи на музично-пізнавальну діяльність. Критерій: *когнітивний* з показниками – а) ступінь усвідомленості рефлексії (для ініціативи достатньо самопізнання своєї розумової діяльності) та *емоційної адекватності* – б) міра відповідності емоційного прояву змісту музичного репертуару та емоційний з показниками: в) доцільної позитивної педагогічної емоційності до когнітивно-емоційного компоненту. Критерій *методико-технологічної компетентності* з показниками – а) ступінь знання методик та педагогічних технік, б) міра практичного застосування набутого фахового досвіду, ми віднесли до досвідно-результативного компоненту. Критерій *самостійного прояву музично-*

пізнавальної ініціативи з показниками – а) міра зацікавленості у самовдосконаленні; б) рівень досконалості виконавської підготовки; в) ступінь прояву креативності до останнього, ініціативно-творчого компоненту.

Пізнавальна ініціатива – складна психолого-педагогічна категорія, яка може бути сформована у межах фортепіанного навчання в педагогічному освітньому закладі, оскільки: – її зміст відповідає віковим можливостям студентів, у тому числі іноземних, які навчаються в Україні; – їх культурно-освітньому досвіду; – специфічній творчій діяльності піаністів, які здатні самостійно оволодівати великою кількістю теоретичного та музично-практичного навчального матеріалу (знання з теорії музики, музичної літератури, фортепіанного репертуару тощо) завдяки власним зусиллям.

Зважаючи на зазначене, виходячи із виявлених компонентів пізнавальної ініціативи: мотиваційно-орієнтовного, когнітивно-емоційного та інтелектуально-творчого, ми визначили три етапи формування обраного феномену (пізнавальної ініціативи) у китайських студентів.

Перший етап – *навчально-пізнавальної самовизначеності*; другий – *активізації інтелектуальної та творчо-виконавської ініціативи*; третій – *проектування та продукування власної ініціативної діяльності*. На всіх етапах основним принципом ефективності відповідної діяльності ми вважаємо самостійне визначення власних дій. Цей процес теоретично обґрунтовано на основі провідного для нашої роботи науково-теоретичного напрямку розкриття власних потенційних можливостей кожного китайського студента та їх самостійне застосування в складних сучасних навчальних умовах реконструкції змісту та організації освіти в Україні, яким ми вважаємо самоусвідомлення власного вибору. Це вимагає від кожного китайського студента визнання адекватних способів дій щодо урахування: – специфічних умов навчання в іншій країні, – необхідності пристосування до нових музично-педагогічних умов, – адекватного сприйняття спілкування з педагогами інших освітніх систем та музично-педагогічних шкіл, що безсумнівно ускладнює навчальне спілкування та інші складові процесу формування пізнавальної ініціативи китайських студентів-піаністів в Україні.

Підсумовуючи, зазначимо, що на першому етапі *навчально-пізнавальної самовизначеності* виникає необхідність саморегулювання мотиваційної сфери на несхожість культурно-освітніх систем різних країн. На другому етапі *активізації інтелектуальної та творчо-виконавської ініціативи* пропонуємо використати доцільну музично-педагогічну свободу освітнього вибору та активну спрямованість діяльності щодо навчального матеріалу (включаючи літературні та нотні зразки українського походження). На третьому етапі *проектування та продукування власної ініціативної діяльності* в нових умовах навчання та педагогічної взаємодії на основі набутих знань та досвіду самостійно створювати власні, унікальні проекти та практично презентувати їх у майбутній самостійній фаховій діяльності.

Для наближення до вирішення поставленої мети, виконуючи поставлені завдання, проаналізувати існуючий рівень сформованості музично-пізнавальної ініціативи в майбутніх учителів музики Китаю, було запропоновано методи дослідження відповідно до критеріїв та показників сформованості означеного феномену. Серед методів констатувального етапу дослідження були

застосовані методи анкетування, інтерв'ювання, тестування, аналізу способів навчання, проявів самостійності у набутті необхідних здобутків. експертної оцінки результатів діяльності.

На констатувальному етапі дослідно-експериментальної роботи передбачалось діагностування рівня сформованості елементів кожного з визначених компонентів музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики Китаю, для чого було використано указані методи, які дали змогу скласти попереднє уявлення щодо наявного рівня музично-пізнавальної ініціативи майбутніх фахівців педагогічних закладів.

Одним з методів діагностики стало проведення анкетування. Питання анкети були згруповані у декілька блоків дія: – виявлення усвідомленості мотивації щодо необхідності прояву музично-пізнавальної ініціативи у навчанні та самостійній роботі студентів; – винайдення власних якостей, що сприятимуть розвитку ініціативності як особистісної характеристики; – аналізу наявного прояву ініціативи у навчальній роботі.

За результатами діагностичного аналізу нами встановлено, що група респондентів (студентів з Китаю, які навчаються в Україні) розподілилась за визначеними рівнями сформованості музично-пізнавальної ініціативи неоднаково. За нашими підрахунками загальна кількість проявів на кожному рівні за критеріями сформованості визначених компонентів цієї якості була такою. Найбільш сформованим виявлений *когнітивно-емоційний* компонент, який відображає співвідношення когнітивної та емоційної реакції на досліджувані елементи музично-педагогічної ініціативи (у 33, 7 % респондентів), який за рейтингом досягнень зайняли вищу позицію. Результати досягнень студентів за *мотиваційним* (щодо контролю за мірою усвідомленості характеру навчальної діяльності) та *досвідно-результативним*, які відбивали врахування музичного досвіду та вільного оперування набутими досягненнями для забезпечення вільного ініціативного пошуку у навчанні та самостійній роботі, розташувались на середньому рівні сформованості (відповідно: 23,8 % та 25,9 % респондентів), а рівень сформованості *ініціативно-творчого* – зайняв нижчу позицію (16, 6 % респондентів), що ми пояснює тим, що вільне оперування власними проектами потребує сформованості ініціативних дій, сміливості у їх прояві, умінні проявляти ініціативу та інтуїцію у всіх складових навчально-творчої діяльності.

Таким чином, врахування теоретичних основ уможливили проектування діагностичного експерименту відповідно до змісту компонентів, розроблених критеріїв та їх показників і дала можливість усвідомити стан сформованості музично-педагогічної ініціативи майбутніх учителів музики та спроектувати майбутній етап експериментальної роботи, результати якого стануть предметом наступної публікації.

Література

1. Гуральник Н. П. Інтелектуально-творчий потенціал : науково-практична категорія в контексті фортепіанної школи / Н. П. Гуральник // Духовність особистості : методологія, теорія і практика: зб. наук. праць / голов. ред. Г. П. Шевченко. – Вип. 6 (12). – Луганськ : Вид-во Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля, 2005. – 248 с. – С. 27-38.

2. Небылицин В. Д. Актуальные проблемы дифференциальной психофизиологии / В. Д. Небылицин // Вопросы психологии. — 1971. — № 6. — С. 13-26.

THEORETICAL FRAMEWORK OF EXPERIMENTAL WORK AIMED AT DEVELOPMENT OF MUSICAL AND INSTRUCTIONAL INITIATIVE IN CHINESE MUSIC TEACHERS-TO-BE

Zhang Lei

Abstract. *The paper brings forward theoretical framework of experimental work for practical substantiation of theoretical surmises relating to development of musical and instructional initiative in Chinese music teachers-to-be. Components of musical and instructional initiative are developed and presented with reference to each other, taking into consideration their respective notional features. Criteria and indicators of the presented phenomenon are substantiated. Experimental work is divided into stages, each stage consisting of component elements, and presents certain diagnostic results of development of musical and instructional initiative in students of colleges of education.*

Creative personality development is an urgent problem under current conditions of active social life evolution. This problem is revealed more efficiently subject to independent behaviour, active acquirement of professional skills and teaching, which at the same time are obvious when displaying initiative, namely, musical and instructional initiative displayed by music teachers-to-be. This problem is more urgent when teaching foreign students, namely Chinese, in Ukraine.

The paper dwells upon solving research and experiment tasks relating to the said phenomenon, which is the objective for practical substantiation of theoretical surmises. To fulfill the objective efficiently, it is planned to solve a few tasks relating to the current level of musical and instructional initiative displayed by music teachers-to-be (problem diagnostics); applying special diagnostic methods to reveal motivation required for display of initiative by every student; studying results of the final stage of the research and experimental work.

ПРОБЛЕМА ПРОФИЛАКТИКИ ДЕВИАНТНОГО ПОВЕДЕНИЯ У СПОРТСМЕНОВ-ЕДИНОБОРЦЕВ

УДК: 152.3+155.93+158.6.159.9343.95

Кернас А.В., Ромащенко С.В.

В статье рассмотрена проблема профилактики девиантного поведения спортсменов-единоборцев. Предложен вариант решения данной проблемы посредством практического применения разработанной нами программы психолого-педагогического воздействия, направленной на предупреждение и коррекцию внутренних личностных предпосылок, которые в сочетании с определенными внешними обстоятельствами с большой степенью вероятности могут найти свое проявление и выход в создании антисоциальных криминогенных ситуаций. Разработанная нами программа про-